

Julkaistu: Paasonen, Susanna, Kielletyn hedelmän haju: häpeä, ällötys ja pornografia. Teoksessa ja Siru Kainulainen Viola Parente-Capová (toim.), Häpeä vähän! Näkökulmia häpeään. Turku: Utukirjat 2011, 84–103.

Kielletyn hedelmän haju: häpeä, ällötys ja pornografia

Susanna Paasonen

Seksuaalisuus ja häpeä nivoutuvat juutalaiskristillisessä kulttuurissa tiivisti toisiinsa. Historiallisesti katsoen seksuaalisuus on rajattu länsimaissa yksityisyyden alueelle ja seksiaktit on pyritty sitomaan avioliiton kaltaisiin sosiaalisesti säädelyihin viitekehyksiin. Viranomaiset ja kirkko ovat kontrolloineet häpeäleiman ja julkisen häpäisemisen uhan avulla hyväksyttävän seksuaalisen käytöksen rajoja vastaan rikkovia tekoja homoseksuaalisuudesta aviorikoksiin tai eläinten kanssa harjoitettuihin seksiakteihin (esim. Rydström 2004).

Normista poikkeavaa seksuaalisuutta on aseteltu paikalleen yleisemminkin paljastamisen, skandaalien, kohun, juoruilun ja naurettavaksi asettamisen taktiikoilla: esimerkiksi nykyisen populaarimedialle skuupit ja kohujutut jatkavat tätä perinnettä. Paljastamisen kohteiksi ovat tulleet niin avioliiton ulkopuoliset suhteet, kaupallinen seksi, homoseksuaalisuus kuin erilaiset ristiinpukeutumis-, fetissi- tai sadomasokismin, sitomiseen, alistamiseen ja rankaisemiin kytkeytyvät BDSM-mieltymykset, joita on luokiteltu ”pahan” tai ”huonon” seksin muodoiksi (ks. Rubin 1989). Identiteettipoliittisten lesbo- ja homoliikkeiden ylpeys (*pride*)-retoriikka taas on pyrkinyt useamman vuosikymmenen ajan kääntämään häpeäleimaa vastakohdakseen. Toisaalta häpeästä on löydetty myös queer-etiikan ja yhteisöllisyyden perustaa (ks. Warner 2000; Kekki 2006; Munt 2007; ks. myös Pia Livia Hekanahon artikkeli tässä kirjassa).

Näiden seksuaalisuuden ja häpeän yleisempien yhteyksien sijaan pohdin seuraavassa pornografian, häpeän, ällötysten (*disgust*) ja kiinnostuksen yhteyksiä kysyen, kuinka niiden välinen affektiivinen dynamiikka on muovannut lajityypin kulttuurista asemaa, siihen liittyviä kokemuksia ja julkisia keskusteluja. Lähtökohtanani on affektiteoreetikko Silvan Tomkinsin (1995) näkemys häpeän, halun ja kiinnostuksen välisestä siteestä. Nojaan lisäksi keskeisesti ”ällötysten anatomiaa” tarkastelleen sosiaalishistorioitsija William Ian Millerin (1997) ja

ällötyksen fenomenologiaa tutkineen Aurel Kolnain (2004) pohdintoihin sekä queer-filosofi Sara Ahmedin (2004) tunteiden tarttuvuuden ja tahmeuden teoretisointeihin.

Seksuaalisuudella on keskeinen asema sekä Millerin että Kolnain ajattelussa: ”ällötyksellä on kiireinen elämä seksuaalisuuden maailmassa” (Miller 1997, 132) ja ”mikä tahansa seksuaalisesti painottunut voi herättää ällötystä valtaosassa ihmisiä” (Kolnai 2004, 66). Molempia tutkijoita on kritisoitu omien ennakko-oletustensa ja moraalisten arvotustensa yleistämisestä. 1920-luvun lopulla kirjoittanut Kolnai määritteli ällöttäväksi niin moraalisen velttouden, homomiesten lähentely-yritykset, ylempiään uhmaavat sotilaat kuin fyysisesti liian vahvat ihmisetkin. Millerin teoksessa taas masturbaatio määrittyy suorasukaisesti itsesaastutukseksi, häpykarvat ovat ulosteita saastuttavampia, seksi ”likaista, eläimellistä, haisevaa, sotkuista, tahmeaa, limaista, tihkuvaa” ja pornografia rinnastuu väkivallan tai sirkuksen freak show -esitysten kaltaiseen moraaliseen turmelukseen (Miller 1997, 51, 55, 112, 127). Ällötystä estetiikan viitekehyksessä teoretisoiva Winfried Menninghaus (2003, 24) sen sijaan näkee Kolnain ja Millerin näkökulmat heidän aihevalintojaan etovampina.

Kuitenkin erityisesti Millerin teos tarjoaa hedelmällisiä näkökulmia pornografian ja ällötyksen teoretisointiin – paradoksaalisesti osin juuri siksi, että kirjoittaja itse kiinnittyy jokseenkin puritaanisiin ruumis- ja seksuaalisuuskäsityksiin, jollaiset luonnehtivat myös pornografiaan kohdistuvaa julkista paheksuntaa ja sensuurivaatimuksia. Toisin kuin Kolnai, Miller ei näe ällötystä sen kohteiden ominaisuutena vaan monimutkaisempana sosiaalisten normien, hierarkioiden, intiimiyksien ja halujen seurauksena sekä niiden rakentamisen välineenä.¹

Pornografiaa kohtaan tunnettu ällötys liittyy lajityyppiä koskevissa julkisissa keskusteluissa paheksuntaan ja vaatimukseen sen rajaamisesta pois näköpiiristä (eli julkisuudesta). Kaiken kaikkiaan paheksunnan ja häpeän välinen yhteys on keskeinen pornografiaa koskevissa moraalisisissa arvostelmissa ja siihen liittyvässä moralisoinnissa. Ällötys ja häpeä kuitenkin myös vahvistavat pornon ”kielletyn hedelmän” vetovoimaa ja lajityypin kiihottavuutta. Tarkastelen näitä yhteyksiä seuraavassa masturbaation, pornon lajityypin sekä sen uudempien, erityisesti Internetissä levitettävien äärimmäisten muotojen kautta. Väitän, että häpeän ja seksuaalisuuden välisen siteen analyysin laajentaminen ällötyksen ja halun dynamiikan suuntaan on keskeistä pornon kulttuurisen aseman ja siihen liittyvien, paikoin hyvinkin intohimoisten julkisten keskustelujen ymmärtämiselle.

Kohtuutonta, saastaista ja häpeällistä

Lienee yleisesti tunnettua, että pornografiaa käytetään masturbaatiovirikkeenä. Vaikka pornoa katsotaan myös sosiaalisesti (esimerkiksi homososiaalisissa illanvietoissa), elokuvateattereissa sekä yhdessä partnerien kanssa, pornoa kulutetaan valtaosin yksin seksuaalista kiihottumista tavoitellen. Masturbaation historiaa tutkineen Thomas Laqueurin (2003) mukaan ”onanian syntiin” liittyvät kulttuuriset tabut juontuvat keskeisesti juutalaiskristillisestä perinteestä, jossa ”siemenen maahan heittäminen” on rinnastunut rikkeenä eläinten kanssa harjoitettuihin ja homoseksuaalisiin akteihin. Kaikissa näissä seksiakti irtoaa lisääntymisestä (jonka sijana on hyväksyttävä aviollinen penetratiivinen heteroseksii). Masturbaatio määrittyi paitsi moraaliseksi myös terveydelliseksi ongelmaksi 1700-luvun halvoissa onanian vaaroista varoittavissa lehtisissä, jotka sekä pyrkivät kutkuttamaan lukijoitaan aistikuvauksillaan (eli toimivat omanlaisenaan pornografiana) että kauppasivat rohtoja onanian kirojen voittamiseen. Tästä seurannut valistuskirjallisuus määritteli masturbaation moraalisesti paheksuttavaksi ja symbolisesti tahraavaksi itsesaastutukseksi, jonka nähtiin aiheuttavan monenlaisia fyysisiä haittoja karvaisista kämmenistä surkastuvaan selkäyttimeen, huonoon ryhtiin ja näköön.

Masturbaatio määrittyi ongelmaksi ja häpeälliseksi salaisuudeksi Laqueurin (2003, 64) mukaan siksi, että se sotii modernin subjektin ihanteita vastaan. Siinä missä rationaalinen moderni subjekti hillitsee itsensä ja tunteensa, masturboija kääntyy itseensä, velloo seksuaalisessa kiihotuksessa ja nautinnossa kohtuutta tuntematta. Masturboija ei tarvitse seksipartneria, ja hänen mielikuvituksensa kykenee synnyttämään yhä uusia kiihottavia fantasiakuvia. Niinpä näillä nautinnoilla ei ole ”pelastavaa” sosiaalista funktiota. (Laqueur 2003, 210–220, 232–233.) Seksuaaliseen hekumaan liittyy ylipäätään itsekontrollin menetyksen mahdollisuus, eivätkä itsensä nautintoon unohtavien kasvoniilmeet ja ruumiin liikkeet suoranaisesti edusta itseään hillitsevän rationaalisen subjektin mallia (Miller 1997, 103). Kaikkeen tähän liittyy häpeän uhka. Affektiteoreetikko Silvan Tomkinsin mukaan häpeä on seurausta kiinnostuksen ja halun estymisestä tai lykkääntymisestä – esimerkiksi siitä, että huomaamme jonkun torjuvan meidät, pilkkaavan tai paheksuvan itseämme samalla kun haluamme tämän tunnustusta tai hyväksyntää. Häpeävä tuntee itsensä huonommaksi ja epäonnistuneeksi sekä toisten edessä että omissa silmissään (Tomkins 1995, 399–400).

Kaiken kaikkiaan masturbaatiota on paheksuttu hyödyttömänä ja liiallisena seksuaalisuuden muotona. Pornografian tehtävänä taas on ollut tämän kohtuuttomuuden lietsominen fantasioita ja mielikuvia ruokkimalla. Historiallisesti katsoen masturboija ja fantasiamaailmaan uppoava

lukija ovat rinnastuneet toisiinsa ulkomaailmasta pois päin kääntyvinä, kohtuudesta kieltäytyvinä ja aistivirikkeissä vellovana hahmoina (Schindler 1996). Kuten Laqueur (2003, 21, 308–309) huomauttaa, naispuolinen, romanttisesta fiktiosta kiihottunut lukija oli 1700- ja 1800-luvuilla toistuva pornografinen motiivi, omanlaisensa fantasiakuva. ”Lukumanian” valtaan joutuneet naiset (vastaavasti kuin nykypäivän pornoaddikit) nähtiin romaanien ”epätosien, liioiteltujen ja outojen kuvauksien” viettelemänä ja siten kyvyttöminä erottamaan faktaa ja fiktiota toisistaan (Schindler 1996, 67). Lukijoiden mielikuvitus uhkasi saastua heidän jäljitellessään ”toisten unelmia ja intohimoja” (Schindler 1996, 68).

Masturboija on siis huono moderni subjekti, jonka ”saastaisia tapoja” pornografia ruokkii. Masturboiva pornografian kuluttaja linkittyy ylettömyyden ja itseensä päin kääntyneen seksuaalisuuden kulttuurisiin kuvastoihin, joskin sillä erolla, että pornografian kuluttajien on tavattu olettaa olevan miehiä. Feministinen antipornokritiikki on ylipäättään nähnyt miesten tekemän pornografiaa miehille uusintaen samalla patriarkaalisia valtasuhteita ja ruokkimalla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa (mm. Dworkin 1989; Dines & al. 2010). Pornografiaa on luettu naisten sarron symbolina ja moottorina esimerkiksi Robin Morganin 1970-luvulla esittämässä iskulauseessa ”porno on teoria, raiskaus käytäntö”. Tässä kritiikkiperinteessä porno näyttäytyy sekä metaforisesti, moraalisesti että poliittisesti saastaisena.

Populaarina lajityyppinä pornografia on kauhun ja melodraaman tapaan niin sanottu ruumisgenre, joka pyrkii herättämään katsojissaan fyysisiä reaktioita. Siinä missä kauhuelokuvat saavat hiukset nousemaan ja kämmenet hikoamaan tai melodraama liikuttaa katsojia kyyneliin, porno pyrkii kiihottamaan katsojia seksuaalisesti. (Williams 1991.) Pornografiaa on määritelty paitsi aiheiden ja tyylien kautta (seksuaalisesti eksplisiittisinä, sukuelimiä ja seksiaakteja esittelevinä teksteinä), myös intentioina (teksteinä, jotka pyrkivät kiihottamaan seksuaalisesti) ja kokemuksina (teksteinä, jotka kiihottavat seksuaalisesti). Lajityyppiä on määritelty erityisesti Yhdysvalloissa kaikenlaisen kulttuurisen, taiteellisen ja yhteiskunnallisen arvon puutteen kautta. Tällöin on usein tehty eroa pornon ja erotiikan välille: siinä missä edellinen määritetty roskaksi, jälkimmäinen voi käydä taiteestakin. Porno on siis määritelty arvottomaksi ja sitä kautta populaarien lajityyppien välisen hierarkian pahnan pohjimmaiseksi – saastaksi (ks. Ross 198, 181). Näin ollen sen kuluttaminen on nähty jokseenkin leimaavana häpeällisenä toimintana, jota ihmiset eivät kovinkaan auliisti myönnä harjoittavansa.

Käsitteet roska ja törky ovat aktiivikäytössä myös suomenkielisissä pornokeskusteluissa. Pornoa tutkineen Harri Kalhan (2007a, 33) mukaan on ”puhuva yhteys sanojen *törkeä* (loukkaava, rivo; lähinnä moralistinen käsite) ja *törky* (rivo tai ala-arvoinen, jäte; pohjimmiltaan hygienistinen käsite) välillä, tai *saasteen* (ilmatieteellinen käsite) ja *saastan* (josta on tullut vahvasti moralistinen käsite) välillä”. Kuten Michael Warner (2000, 181) toteaa, käsitteellisesti tyhjät saastan ja kuonan tapaiset käsitteet auttavat merkitsemään seksuaalisia mieltymyksiä, haluja tai käytöstä ällöttäväksi ja siksi myös hävettäväksi. Ällötys on keskeistä moraalisten arvostelmien esittämisessä: ”ällötyksen ilmaukset asettavat ruumiin sanojemme taakse, osoittavat sen takaavan sanojemme olevan enemmän kuin *pelkkiä* sanoja” (Miller 1997, 181, kursiivi alkuperäisessä). Ällötys autentisoi ja ankkuroi seksuaalisuuteen liittyviä moraalisia arvostelmia, joissa on Warnerin (2000, 4) mukaan kuitenkin usein kyse pikemminkin moralisoinnista ja toisten häpeän herättämästä hekumasta kuin varsinaisesta moraalista. Nimeämällä toiset ja näiden teot häpeällisiksi rakennetaan hierarkkisia eroja itsen ja muiden, normaalin ja epänormaalin, hyväksyttävän ja paheksuttavan välille.

Häpeä, ällötys ja tahmeus

Tomkins näki minkä tahansa affektin voivan liittyä mihin tahansa kohteeseen. Sekä William Ian Miller että Aurel Kolnai (2004) liittävät ällötyksen tiiviimmin ruumiillisuuteen, biologisuuteen ja materiaalisuuteen. Ällötys kohdistuu ensisijaisesti johonkin ruumiilliseen, erityisesti ruumiillisuudessaan liialliseen – esimerkiksi kuhiseviin matoihin, mätänevään lihaan tai seksuaaliseen ylettömyyteen. Ällötyksessä on Kolnaille (2004, 39) kyse ei-halutusta läheisyydestä, joka edellyttää poispäin kääntymistä ja etäisyyden ottamista inhottavana koettuun objektiin. Ällötys on välitöntä ja aistimellista: se koetaan haistamalla, koskettamalla ja näkemällä ja sen syy sijaitsee haisevassa, tahmeassa, ylettömän pehmeässä tai vuotavassa kohteessa (Kolnai 2004, 31–32, 48; myös Miller 1997, 19). Erilaisissa ällöttävissä objekteissa on kyse elämän liiallisuudesta, sen ”säädättömästä ylettömyydestä” (Kolnai 2004, 53, 55; myös Miller 1997). Suomenkielessä pornografian herättämän ällötyksen lihallisuudesta kielivät osaltaan härskin ja pahennuksen kaltaiset, pilaantuneeseen ruokaan ja biologiseen rappioon viittaavat käsitteet (Kalha 2007a, 33).

Häpeän tapaan ällötys edellyttää kiinnostuksen tai nautinnon aktivoitumista, jonka se sitten estää (Tomkins 1995, 84). Perusafekteina häpeä ja ällötys kuitenkin poikkeavat toisistaan paitsi erilaisina fysiologisina reaktioina, myös dynamiikoiltaan. Vastaavasti kuin pilaantunut ruoka rykäistään tai oksennetaan suusta pois, ällöttäväksi mielletystä ruumiista tai massasta siirrytään etäämmälle. Ällötys liittyy etäisyyden ottamiseen inhaksi miellettyyn kohteeseen tai

sen poistamiseen, häpeä taas estyneeseen haluun, kiinnostukseen ja innostukseen. Siten häpeässä on kyse pikemminkin läheisyyden halusta ja sen lykkääntymisestä kuin etäisyydestä (myös Probyn 2005).

Vaikka ällötys ja häpeä ovat affekteina erilaisia, ne myös tarttuvat toisiinsa, vahvistavat toinen toisiaan ja jäsentävät erilaisia suhteita ihmisten, objektien ja arvojen välille (Ahmed 2004). Sally Munt (2007, 2–3) määrittelee häpeän tarttuvaksi ja erityisen tahmeaksi tunteeksi, jonka kohteeseen muut, kateuden, vihan, halveksunnan, nöyryytyksen ja ällötyksen tapaiset tuntemukset helposti tarttuvat. Ällötys siis liittyy sekä kuvaannolliseen että materiaaliseen saastaan: paitsi ulosteisiin, ruumiineritteisiin tai mätäneviin ruumiisiin, myös moraalisesti paheksuttavana ja siten kuvottavana nähtyyn (Cohen 2005, viii, xi). Pornografian kohdalla häpeä ja ällötys liittyvät erottamattomasti sekä ruumiiden, seksiaktien ja ruumiineritteiden kuvaamisen että lajityypin alhaiseen kulttuuriseen asemaan. Tahmaiset affektit, saastaisuuden leima ja paheksunta tarttuvat sekä pornografiassa kuvattaviin tekoihin että niitä suorittaviin ihmisiin.

Sara Ahmed korostaa ällötyksen sitovan muiden affektiivisten panostusten ja suuntausten tapaan ruumiita, ominaisuuksia ja objekteja toisiinsa, kuten myös erottamaan niitä toisistaan. Ällötyksessä on erityisesti kyse alemman ja ylemmän, muiden ja itsen välisistä eronteoista – sekä kulttuurin että oman itsen rajojen merkitsemisestä (myös Miller 1997):

Alhainen ei ole välttämättä ällöttävää, eikä seksuaalisuus ole välttämättä ällöttävää. Alhaisuus tulee yhdistetyksi alempiin ruumiinosiin samalla ruumis tulee yhdistetyksi toisiin ruumiisiin ja toisiin tiloihin. ”Ylä-” ja ”alapuolella” olevan tilallinen erottelu erottaa metaforisesti ruumiit toisistaan samalla kun se erottelee korkeammat ja alemmat ruumiit toisistaan. [---] ”alapuolella olevaa” koskeva ällötys ylläpitää ylä- ja alapuolisen välisiä valtasuhteita, *minkä kautta ”yläpuolisuudesta” ja ”alapuolisuudesta” tulee tiettyjen ruumiiden, objektien ja tilojen ominaisuuksia.* (Ahmed 2004, 89.)

Pornoon yhdistetty saastan, lian tai kuonan terminologia merkitsee sekä pornografiset kuvat että niissä esitetyt ruumiit, ruumiinaukot ja elimet ällöttäviksi ja ”alemmiksi”. Jotain tästä ällötyksestä tihkuu pornografian kuluttajiin, joiden mieltymykset nähdään usein mahdollisena riippuvuutena tai ongelmana.

Pornografia, häpeä ja halu

Pornografiaa rajataan jatkuvasti pois arkisesta mediakentästä ja sen toimijoista, vaikka sen mahdollisuus onkin yleisesti tunnustettua. Paitsi että porno on ”valtavirran” mediatalouden elimellinen osa, sillä on laaja ja heterogeeninen kuluttajajoukko. Suomessa pornon kuluttamista on tutkittu lähinnä suurten, seksuaalisuutta koskevien survey-tutkimusten osana (esim. Haavio-Mannila & Kontula 2001; Kontula 2008). Näiden mukaan pornografia on suosituimpaa Suomessa kuin vaikkapa muissa Pohjoismaissa ja 1990-luvun lopussa 63 prosenttia nuorista naisista ja 87 prosenttia nuorista miehistä pitivät pornoa ”erittäin kiihottavana” (Haavio-Mannila & Kontula 2001, 258–261). Vuosikymmentä myöhemmin 70 prosenttia saman ikäryhmän miehistä oli katsonut pornoelokuvia ja 80 prosenttia nettipornoa viimeisen vuoden aikana. Nuorten naisten kohdalla vastaavat prosentit olivat 43 ja 20 (Kontula 2008, 248–249). Toisin sanoen pornografian kuluttajat eivät suinkaan ole vain miehiä, eikä pornografian käyttö ole erityisen marginaalista toimintaa (myös McKee & Albury & Lumby 2008).

Kansainvälisesti katsoen pornografian kuluttamista on tutkittu huomattavan vähän. Yksittäisten artikkelien ohella poikkeuksen muodostavat australialainen *Pornography in Australia* -tutkimushanke loppuraportteineen (McKee & Albury & Lumby 2008) sekä David Loftusin (2002) journalistinen (ja haastatteluaineiston edustavuudeltaan kyseenalainen) teos *Watching Sex: How Men Really Respond to Pornography*, jonka nimi lupaa paljastavansa totuuden miesten ja pornografian suhteesta.

Loftusin haastattelemat pornografiaa kuluttavat yhdysvaltalaismiehet painiskelevat toistuvasti häpeän kanssa. Häpeä jäsentää pornon kulutuslogiikkaa yleisemminkin. Kirjoittajan mukaan ”ainoa annettu kieli pornokokemustemme kuvailemiselle oli kieltäminen tai tunnustus: Me joko piilotimme tai ilmaisimme häpeää” (Loftus 2002, 304). Vaikka Loftusin informanttien kannanotot eivät olekaan näin jyrkkiä, useat miehet puhuvat pornon äärellä masturbointia seuraavasta häpeän sekaisesta epämukavuuden tunteesta. Ejakulaation jälkeen pornokuvat eivät enää kiinnosta, vaan vaikuttavat naurettavilta, jopa ällöttäviltä, ja niistä halutaan eroon (Loftus 2002, 82–84).

Kuten Silvan Tomkins (1995, 401–402) korostaa, halua voi kohdistua inhottavaksi miellettyyn ja siten häpeää aiheuttaviin kohteisiin. Itse asiassa intensiivinen häpeä voi hyvinkin vahvistaa seksuaalista halua ja jopa toimia sen edellytyksenä. Häpeän puute puolestaan vähentää jännitystä, kiinnostusta ja kokemuksen yleistä intensiteettiä. Kuten Loftusin edellä esittämässä esimerkeissä, halun kohde, sen haluaminen ja sen äärellä

kiihtyminen koetaan ällöttäväksi ja häpeälliseksi, mutta yhtä lailla kiihottavaksi. Häpeän ja ällötyksen välisessä affektiivisessä dynamiikassa halun kohdetta sekä vedetään lähelle itseä että sysätään kauemmaksi. Tämä edestakainen liike synnyttää omanlaistaan tunneintensiiteettiä ja halun liikettä.

William Ian Milleriä (1997, 112–113) seuraten pornografiaan liittyviä ällötyksen tuntemusten ja ilmausten voi nähdä toimivan kahdella toisiaan täydentävällä tavalla: ensimmäinen, kieltoon perustuva ällötys pyrkii estämään pääsyn turmeltuneeksi, vääräksi tai vaaralliseksi koettuihin objekteihin. Toisin sanoen ällötys säätelee pääsyä kohteeseensa. Pornografiaan kohdistuvat moraaliset tai seksuaalipoliittiset tuomiot ovat esimerkkejä tällaisesta kiellon logiikasta. Toinen ällötyksen muoto on puolestaan seurausta ylettömyydestä ja tyydytyksen saavuttamisesta, kuten pornografian kuluttamisesta ja sen parissa masturboinnista. Kliimaksin jälkeen kiihottavana ja tyydyttävänä koettu kohde näyttäytyykin ällöttävänä ja oma käytös kenties hävettävänä. Orgasmin ”liiallisuutta” ja ”ylettömyyttä” seuraa hämmennys, ”tyhjiys ja ällötys omaa aikaisempaa haluaan kohtaan” (Miller 1997, 127). Molemmat ällötyksen muodot rakentavat muuria itsen ja inhon/halun kohteen välille. Samalla suojamuuri lisää kohdetta kohtaan tunnettua halua. Tässä jokseenkin freudilaisessa selitysmallissa halu siis edellyttää jonkinlaista estettä tai kieltoa, jonka ylittämisestä tulee itsessään kiihottavaa (ks. myös Kalha 2007b). Ällötys asettautuu samaan rintamaan moraalin ja häpeän kanssa hillitsemään seksuaalisuutta, sekä tiedostettuja että tiedostamattomia haluja (Miller 1997, 109). Ja kuitenkin se, mikä ällöttää ja herättää häpeää, herättää myös halua.

Freudin teoretisoinneista kirjoittava Miller (1997, 127) pohtii miehisen (hetero)seksuaalisuuden jäsentyvän ”halulle heittäytyä ällötyksen valtaan, niin sanotusti kieriskellä mudassa”. Jos seksuaalisen halun kohde on ällöttävä, edellyttää seksuaalinen nautinto halun kohteen alentamista: toisaalta alentamisesta käy freudilaisessa viitekehyksessä jo passiivisen partnerin ”saastuttava” seksiakti (Miller 1997, 128–129). Freudin havainnot olivat kulttuurisesti erityisiä ja ominaisia 1900-luvun alun wieniläiselle ylemmälle keskiluokalle. Tässä maailmanjärjestyksessä porvarismiehet himoitsivat työväenluokkaisia neitoja (jotka olivat jo valmiiksi ”alempia”, kuitenkin kyllin nuoria tai vahingoittuvia voidakseen tulla turmelluiksi), porvarisnaiset oireilivat frigidyyttä ja työväenluokkaisten miesten pelättiin himoitsevan porvarisnaisia. Kuten Miller (1998, 130–131) toteaa, tämä ällötyksen ja häpeän leimaama tarina on ensisijaisesti kertomus luokasta. Sen yleistäminen joksikin heteromieshalun kuvaukseksi edellyttäisi melkoista totalisointia, miesten välisten

erojen unohtamista ja heteroseksuaalisen halun palauttamista melko puritaanisiin lähtöoletuksiin.

Pornografia ”syntyi” populaarina, massatuotettuna lajityyppinä 1700-luvun lopun halvan painotekniikan mahdollistamien kirjasten, lehtien ja painokuvien myötä. 1800-luvulla sen alue laajeni valokuvaukseen, sittemmin elokuvaan (16mm, 8mm, Super 8 ja 35 mm -muodoissa), videoon, digitaalisen tuotantoon ja levitykseen (ks. Paasonen & Nikunen & Saarenmaa 2007, 2–6). Myös pornografian uudemmat muodot ovat kierrättäneet ja varioineet 1800-luvun mittaan vakiintuneita lajityypillisiä piirteitä: luokkarajojen kaltaisten sosiaalisten raja-aitojen ylittämistä, seksuaalisten tabujen rikkomista, erilaista ”hyvän maun” koodeja vastaan sotivaa roisiutta, seksuaalista ylettömyyttä ja runsautta, jota viktoriaanista pornografiaa tutkinut Steven Marcus (1964) kutsui ”pornotopiaksi”. Vaikuttaa siltä, että lajityyppiin on juurtunut myös historiallisia, hyvinkin freudilaisia ällötyksen, häpeän ja halun jännitteitä.

Tutkimassani pornografiaa mainostavassa roskapostissa puhuttelun kohteena on ensisijaisesti mieskuluttaja, jolle maalailtaan erilaisia ”kiimaisten lutkien” ja ”likaisten narttujen” kansoittamia pornotopioita. Sairaana, saastaisen tai perverssin kaltaiset, arkikielessä jokseenkin yksiselitteisen negatiiviset termit saavat positiivisen varauksen luvatta kovaa pornoa ja äärimmäisiä akteja – mitä kovempi porno, sitä liioittelevampaa vaikuttaa sitä kuvaileva mainoskieli olevan (Paasonen 2006, 408; Paasonen 2010). Vastaavasti kuten myös Freudin pohdinnoissa, halun kohteeksi asemoituvat naiset ja seksiaktit kiedotaan sairaan, saastan ja lian kaltaisiin laatusanoihin. Pornon luvataan lähtökohtaisesti olevan tuhmaa, yletöntä, ällöttävää – ja juuri siksi kiihottavaa.

Ällötyksen, halun ja häpeän väline liike on keskeistä pornografian ”kielletyn hedelmän” aseman ja vetovoiman kannalta. Mikäli pornografia ja sen käyttäjät ”vapautettaisiin” häpeästä tai ällötyksestä, kuten Loftus kirjassaan vaatii, jäsenyysi paitsi lajityypin kulttuurinen asema, myös sen affektiivinen dynamiikka sangen eri tavalla. Voidaan jopa kysyä, mitä pornografian vetovoimasta oikeastaan jäisi jäljelle.

Äärimmäisen ällöttävää

Pornografian ”massamarkkinat” ovat pirstaloituneet internetin mahdollistettua tarjolla olevan sisällön ennennäkemättömän laajentumisen. Internetin tiedon jäsentämiselle ominaiset linkkilistat ja valikot ovat nostaneet pornon alakategoriat entistä näkyvämmiksi ja

tunnetummiksi (Chun 2006, 106). Samalla aiemmin marginaalisina tai alakulttuurisina nähdyt pornografian muodot ovat valtavirtaistuneet (Dahlqvist & Vigilant 2004). Tämä kehitys on merkinnyt myös ns. extreme-pornon eli äärimmäisinä nähtyjen kuvastojen ja aktien kasvanutta näkyvyyttä. Aiemmin lähinnä fetissisivuilla esitelty *bukkake* (Japaniin paikannettu lajityyppi, joissa miesjoukko ejakuloi naisen päälle kunnes tämä on jokseenkin peittynyt spermaan), “anal to mouth” -seksi (kohtaukset, joissa penis työntyy peräaukosta suoraan partnerin suuhun), koprofilia (ulosteilla leikkiminen) tai koproflagia (ulosteiden syöminen) ovat entistä tunnetumpia ja helpommin saatavilla olevia pornografian alakategorioita.

Lauren Langman (2004) näkee tällaiset lajityypit aggressiivisen seksistiseksi ”groteskiksi nöyryyttämiseksi” ja myöhäiskapitalismin kriisiytyneen maskuliinisuun oireeksi (myös Maddison 2009). Niitä voi lukea myös freudilaisittain halun kohteen alentamisena ja saastuttamisena. Äärimmäisiä kuvastoja olisi kuitenkin syytä käsitteellistää yhtä lailla internetin huomiotalouden näkökulmasta sekä pohtimalla ällötyksen ja paheksunnan keskeisyyttä pornografialle lajityyppinä. Lukemattomista kilpailijoistaan erottautumaan pyrkivät pornosivut koettavat houkutellessa kävijöitä ”tarrautumalla näiden silmämuniin” eli näyttämälle näille uutuudessaan, omituisuudessaan tai äärimmäisyydessään häkellyttäviä kuvia (Dery 2007, 135). Tällaiset kuvat herättävät huomiota ja saavat toivottavasti käyttäjän pysähtymään ja tutustumaan tarjontaan tarkemmin.

Omituisten (*bizarre*) ja äärimmäisen pornografian kasvanut näkyvyys on korostanut lajityyppiin liittyviä ällötyksen ja kiinnostuksen risteymiä. Tähän liittyvät myös linkkinä käyttäjältä toiseen tietoon siirtyvät ja laajaakin huomiota saavuttavat viraalivideot, jotka sijaitsevat varsinaisten pornosivujen asemesta ällöttäviä, uskomattomia ja äärimmäisiä seksiakteja, ruumiinmuotoja ja ruumiin vaurioita esittelevillä, kauhun, ällötyksen, kiihotuksen, epäuskon ja naurun välillä tasapainottelevilla shokkisivuilla (ks. Jones 2010). Kuuluisia viraalivideoita – eli ”nettimeemejä” – varten perustetaan usein myös omat sivut. Vuonna 2007 tunnetuksi tullessa, minuutin mittaisessa Brasiliassa kuvatussa videossa *2 girls 1 cup* (“Kaksi tyttöä ja kuppi”) kaksi naista suutelee, ulostaa kuppiin, syö jätöksiään ja oksentaa toistensa suuhun. Taustalla soi Hervé Roy’n romanttisen makea *Lover’s theme*. Japanilainen video *Eel soup* (“Ankeriaskeitto”), jossa nainen ujuttaa suppilon avulla toisen peräaukkoon pieniä eläviä ankeriaita ja syö niitä tämän ponnistaessa niitä ulos, tuli tunnetuksi jo 2004. *2 girls 1 cupin* mallilla nimetty *2 guys 1 horse* (2005) taas on 30 sekunnin mittainen amerikkalainen kotivideo, jossa ori työntyy miehen peräaukkoon. Videon maine nojaa paljolti siihen, että kyseinen mies, ”Mr. Hands” kuoli pian aktin jälkeen sisäiseen verenvuotoon ja

videota käytettiin oikeudessa todistusaineistona. Nämä äärimmäisyydessään häkellyttävät videot ovat epäilemättä esimerkkejä ”katsojien silmämuniin tarrautumisesta”.

Videojulkaisualusta YouTubessa on nähtävissä lukuisia reaktiovideoita, joissa ihmiset ovat kuvanneet ensimmäisen viraalivideon katsomisreaktionsa – itse asiassa sen kuvaaminen on ollut paikoin eksplisiittinen pyyntö tai vaatimus videolinkkiä levitettäessä. *2 girls 1 cup* - reaktiovideoissa ihmiset tyypillisesti katsovat videon romanttisen musiikin säestämää alkua hymyssä suin, kenties kommentoiden nähneensä kyllä vastaavaa useasti aiemmin. Toisen esiintyjän alkaessa ulostaa kuppiin (ulosteen todellisesta sisällöstä on käyty kiistaa, sillä useiden mielestä se muistuttaa pikemminkin suklaavaahtoa) katsojat alkavat irvistellä, jotkut pitelevät nenäänsä kuin hajulta suojautuen ja päästävät vastenmielisyyden äännähdyksiä. Esiintyjän alkaessa syödä ulostetta – ja viimeistään tämän oksentaessa toisen suuhun – äännähdykset muuttuvat kovemmiksi, katsojat kakovat, nousevat tuoleiltaan, kääntävät päänsä pois ja peittävät silmänsä.

Reaktiovideot herättävät osaltaan uteliaisuutta alkuperäisvideota kohtaan ja innostavat uusia katsojia kuvaamaan ja jakamaan omia katsomiskokemuksiaan. Kiinnostus ja ällötys nivoutuvat tässä saumattomasti toisiinsa: sen sijaan häpeä ei tunnu liittyvän julkisiksi tehtäviin katsomiskokemuksiin muuna kuin videon esiintyjiin liittyvänä heijastuksena. Siinä missä häpeä jäsentää pornon kulutusta yleisemmin, ei sillä näytä juurikaan olevan roolia reaktiovideoissa. Pornosta kiihottumisen kuvaaminen ja jakaminen olisi pikemminkin noloa – ei etäisyyttä ottavan ällötyksen ja epäuskon ilmaisu. Katsojien affektiivisista reaktiosta tulee sosiaalisia reaktiovideoiden lisääntyessä ja niiden saadessa uusia katsojia. Fyysiset, miltei liioitellut ällötysreaktiot kiinnittävät videoita yhteen samalla kun alkuperäisestä *2 girls 1 cup* -videosta tulee Sara Ahmedia (2004, 194–195) mukaillen affekteista tahmea. Marxin pääoman teoriaa mukaillen Ahmed esittää affektin olevan seurausta objektien ja merkkien välisestä kierrosta: mitä kiivaampaa merkkien kierto on, sitä korkeampi affektiivinen intensiteetti tai ”arvo” objektilla on ja sitä tahmaisempi siitä tulee (Ahmed 2004, 45). Reaktiovideot, niihin liittyvät kommentit ja erinäiset videota käsitelleet kolumnit ovat kasvattaneet alkuperäisen videon affektiivista intensiteettiä ja sen tahmeus on kiinnittänyt yhä uusien uteliaiden huomion.

Pornografiaa voi yleisemminkin käsitteellistää tahmaisena kohteena, johon alemmuuden, saastan, ällötyksen ja häpeän kaltaiset määritelmät ja tunneintensiteetit tarttuvat ja josta nämä puolestaan tarttuvat pornon esiintyjiin ja kuluttajiin – ja, ainakin jos Milleriä (1997, 22) on

uskominen, myös ”ällöttävyydessä velloviin” pornotutkijoihin (vrt. Ahmed 2004, 91). Saastan metafora kantaa tarttuvuuden assosiaatiota: saastan kohtaaminen ja sen havainnointi merkitsee sitä, että jotain saastasta on jo ehtinyt tarttua itseän. Vaikka lika ja saasta ovat tehokkaita sosiaalisen eronteon ja hierarkian rakentamisen keinoja, saastaiset kohtaamiset siis myös hankaloittavat erottelua itseän ja toiseen – etenkin kun ällötys ja viehäytys tapaavat alitajuisesti yhdistyä toisiinsa. (Cohen 2005, x.)

Ruumiin rajoja pohtiva Miller (1997, 127–128) toteaa varsinaisen ällötystä vastaan rikkojan olevan sen, joka antaa luvan ällöttävien tekojen suorittamiseen. Siinä missä Miller pohtii lähinnä kielisuudelmien ja penetratiivisen heteroseksin kaltaisia, banaalin arkisia ja sosiaalisesti hyväksytyjä ruumiin rajojen ylityksiä, *2 girls 1 cup* ja *Eel soup* edustavat huomattavasti roisimpia rajojen ylityksiä. Videot hämmästyttävät osin siksi, että niiden esiintyjä eivät ulosteet, oksennus tai ankeriaat näytä pintapuolisesti katsoen häiritsevän. Videoiden ällöttävyys tarttuukin tiukasti niiden esiintyjiin, brasilialaisiin ja japanilaisiin naisiin, jotka edustavat länsimaisille yleisöille erilaisia etnisiä toiseuksia. Lika, saasta, ällötys, häpeämättömyys, alemmuus, etnisuus, sukupuoli ja toiseus kiinnittyvät toinen toisiinsa ja vahvistavat toisiaan. Samalla ne rakentavat sosiaalisia rajoja ja tyypittelyjä.²

Viraalivideoiden esittelemät ulosteet, eläväisesti vääntelehtivät ankeriaat, ruumiinaukkoihin työntymiset ja niistä poistumiset tiivistävät sekä Kolnain pohdintoja elämän kuhisevasta, niljakkaasta ja kuonaisesta liiallisuudesta että Millerin samansuuntaisia ajatuksia ”elämän keitosta” – ällöttävästä, samean sotkuisesta syömisen, ulostamisen, parittelun, lisääntymisen, kuoleman, mädän ja uudelleen syntymisen ”löyhkäävästä lietteestä” (Miller 1997, 18). Molemmat tutkijat siis näkevät ällöttävyyden ydinalueena elämän ylettömyyden, lisääntymisen ja kuolevaisuuden. Videot tematisoivat erityisesti Millerin teoksessa keskeistä ruokailun, ulostamisen ja seksuaalisuuden välistä jännitettä. Ruokailu ja ulostaminen liittyvät elämän kiertokulkuun ja sen katoavaisuuteen. Saman ruoansulatuksen eri päinä suu ja peräaukko ovat myös kirjaimellisesti yhteydessä toisiinsa (Miller 1997, 96). Peräaukon saastaisuus kuitenkin merkitsee Millerin mukaan sitä, ettei siihen voi koskea suulla, mikäli ihminen ei ”todella nauti itsensä ja maailman kääntämisestä nurinniskoin, nauti täydellisestä itsesaastutuksessa rypemisestä” (Miller 1997, 99–100). Viraalivideoissa ryvetään ulosteissa, eritteissä ja – ainakin Millerin esittämän kannan mukaan – itsen saastuttamisessa.

Erityisesti ulosteiden syöminen edustaa Millerille äärimäistä ällöttävyyden muotoa, tekoa, jota voi tuskin kuvitella: ”Ihmiset eivät syö ulosteita vitsin vuoksi, edes sairaana vitsinä; he

kuitenkin puhuvat niiden syömisestä tai pilkkaavat ihmisiä jotka syövät niitä” (Miller 1997, 118). Ulosteiden syöminen – samoin kuin varmaankin myös *Eel soupin* esittelemät anaaliset ankeriasleikit – edustavat siis tässä näkökulmassa ällöttävyyden äärimmäistä muotoa, itsen ja maailman kääntämistä nurinniskoin. Videoiden herättämät tunteet viittaavat samaan: reaktiovideot ilmaisevat ällötystä ja epäuskoa, kun taas reaktiovideoiden katsomista luonnehtii pikemminkin etäännyttävä nauru. Ällötyksen kaikottua *2 girls 1 cup* muuttuu eräänlaiseksi jaetuksi vitsiksi, jonka ytimessä on muiden altistaminen sille ja näiden reaktioiden todistaminen. Nämä fetissivideot venyttävät osaltaan pornografian määritelmiä, eihän sukuelinten esittely tai penetratiivinen seksi ole niissä järin keskeistä, niitä ei katsota pornosivuilla tai kiihottumismielessä. Toisaalta ne auttavat ylläpitämään lajityyppiin liittyviä likaisuuden, häpeän ja ällötyksen kuvastoja, joihin sen kulttuurinen asema – ja myös vetovoima – nojaavat.

Rajoja rikkomassa ja rakentamassa

Extreme-pornoa edustavat viraalivideot antavat hyvin osittaisen kuvan nykypornosta, jonka kirjo on laajempi kuin koskaan aikaisemmin. Ällötyksen, häpeän ja alentamisen kautta jäsenyvät sosiaaliset hierarkiat ja halun dynamiikat toistuvat kuitenkin monenlaisessa pornografiassa, kuten tutkimassani pornoroskapostissa tai heteropornosivustojen ”likaisia narttuja” esittelevissä kuvagallerioissa. Tällaiset freudilaiset kaiut ja tietynlaisen mieshalun jäsenyydet ovat avoimen anakronistisia kiinnittyessään tiukasti sukupuolen, luokan, etnisyyden, ”rodun” tai kansallisuuden kaltaisiin sosiaalisiin hierarkioihin, joiden järjestys ei näyttäisi pintapuolisesti katsoen suuremmin muuttuneen sitten viime vuosisadan alun. Olen itse haluton lukemaan tällaisia järjestyksiä yleisinä seksuaalisuuden tai halun kuvauksina. Samoin olen haluton lukemaan pornografiaa valheellisten seksuaalisuuksien kuvasampona, jolla on valta saastuttaa tai ainakin vääristää käyttäjiensä mielikuvitus ja halun rekisterit.

Näen ällötyksen, halun, häpeän ja alentamisen (sekä siihen liittyvän kontrollin) pikemminkin pornon lajityyppiä ja erityisesti sen joitain osa-alueita määrittävinä piirteinä, jotka mahdollistavat tietynlaiset kokemukset ja jännitteet. Kaikki populaarit lajityypit nojaavat kaavamaisiin henkilöhahmoihin ja tapahtumaketjuihin, eikä porno ole poikkeus säännöstä. Toistaessaan rajojen ylittämisen teemaa pornografia rakentaa ja toistaa näitä rajoja ja sosiaalisia hierarkioita, joista osa on selkeän anakronistisia ja osa liioittelevuudessaan enemmän tai vähemmän tietoisien parodisia – osaa taas voi perustellusti lukea seksistisinä tai rasistisinä. Tällainen anakronismi tuottaa ”aikapoimuja”, joissa 1900-luvun alun porvarillinen

seksuaalidynamiikka halun lykkäämisineen ja heijastuksineen saa yhä uusia ilmiöitä ja variaatioita. Nämä poimut on upotettu syvälle pornografian liioittelevaan ja ylettömään estetiikkaan sen helposti tunnistettaviksi aineksiksi. Siksi niiden tulkitseminen kirjaimellisesti sosiaalisten valtasuhteiden tai (hetero)seksuaalisuuden representaatioina, heijastuksina tai symboleina ei auta avaamaan pornografian lajityypin erityisyyksiä tai siihen liittyvää affektiivista dynamiikkaa.

Sopivuutta ja säädyttömyyttä säätelevät raja-aidat ovat pornografiassa ylittämistä varten: ”[R]ajan ylittäminen tuottaa tunteen liiallisuudesta, joka herättää nautintoa yhtä lailla kuin ällötystä ja häpeääkin. Nämä kaikki koetaan jossakin oudon samanaikaisuudessa nautinnon ja vastenmielisyyden kohottaessa toinen toistaan eräänlaiseen ekstaasiin.” (Miller 1997, 120.) Georges Bataille (1986, 256) esittää vastaavasti eroottisen halun olevan halua tabujen ylittämiseen. Tabut eivät suinkaan menetä voimaansa niitä ylitettäessä tai rikottaessa. Pikemminkin ne vahvistuvat ja jäsentyvät uudelleen (Bataille 1986, 36; myös Kalha 2007b). Bataillen mukaan tabut siis ovat olemassa tullakseen rikotuiksi: ne suorastaan kutsuvat loukkaamaan rajojaan ja nämä rajanloukkaukset taas ovat itsessään nautinnollisia. Vastaavasti transgressiosta kirjoittava Chris Jenks (2003, 7) kirjoittaa, että jokainen ”sääntö, rajoitus, raja tai reuna kantaa mukanaan omaa halkeamaansa, itseensä tunkeutumista tai kurittomuuden impulssia”.

Tästä voidaan nähdä seuraavan pornografian kannalta vähintäänkin kaksi asiaa. Ensinnäkin pornografia esittelee ja tematisoi erilaisia seksuaalisten rajojen ja tabujen ylityksiä (esim. erilaiset ensi kerta -kuvaukset, ylettömät ryhmäseksikohtaukset, yhdysvaltalaispornossa ilmeisen suosittu, orjuusajan tabuihin viittaavat ”rotujen väliset” seksiaktit, kirjallisen pornografian historiassa keskeinen papiston ja kristinuskon pilkka tai inestitabun rikkominen). Toiseksi pornografian paheksuminen, säätely, kieltäminen tai siitä vaikeneminen lisäävät sen vetovoimaa – jopa toimivat sen edellytyksinä.

Pornografia on arkistunut lisääntyneen julkisen näkyvyytensä ja helpon saatavuutensa myötä, mutta sen kielletyn hedelmän vetovoiman ylläpitäminen edellyttää julkista paheksuntaa ja salailua (Kuhn 1994, 21; Kalha 2007a, 29–31). Äärimmäisyydessään ällöttäväksi koetut viraalivideot ja niiden saavuttama huomio tukevat ”alemman” (pornografian) ja ”ylemmän” (erotiikka) kulttuurin välisiä raja-aitoja. Ällötystä herättäessään ne auttavat erottamaan pornografian valtavirtaisemmasta mediakulttuurista hetkellä, jolloin tällaiset eronteot ovat tulleet yhä vaikeammiksi (Paasonen & Nikunen & Saarenmaa 2007). Kauhistelua, ihmettelyä ja

paheksunta vahvistavat pornografian salatun hedelmän tuoksua – tai hajua. Samalla ne vahvistavat sitä ällötyksen, halun ja häpeän toisiaan vahvistavaa ja toisiinsa sulavaa dynamiikkaa, jota pariskunnille suunnattu ”siistitty” porno, *Playboyn* kaltaiset laadun nimeen vannovat julkaisut tai naisille suunnattu eroottinen viihde ovat osaltaan pyrkineet hälventämään.

Viitteet

¹ Miller on myös paikoin itserefleksiivinen kirjoittaja, joka esimerkiksi mainitsee seksuaalisuuden nolottavan itseään ja pohtii halveksunnan dynamiikkaa kohtaamisissaan työmiehen kanssa. Toisin sanoen hän paikantaa tulkintojaan ja kokemuksiaan luokan, iän ja sukupuolen kaltaisiin sosiaalisiin hierarkioihin, vaikka esittääkin tulkintansa osin me-muotoisina yleistyksinä.

² Etäännytyks myös helpottaa videoille nauramista. Sekä videoiden affektiivinen tahmeus, esiintyjien tyypittely, toiseuttaminen että naurulla etäännyttäminen tyypittely on ilmeistä yhdysvaltalaisen televisioanimaatio *South Parkin* vuoden 2008 Internet-teemaisessa jaksossa, joka esittelee niin ”ruumiinnesteitä jakavia japanilaistytöjä” kuin ”brasilialaista pierufetissipornoakin”. Viraalivideot ovat kiertäneet Internetistä muuhun mediaympäristöön: lehtikolumneihin ja televisioon. Tällainen kierrätys kasvattaa osaltaan niiden affektiivista tahmeutta.

Lähteet

Ahmed, Sara. 2004. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Bataille, Georges. 1986. *Erotism: Death and Sensuality*. Käänt. Mary Dalwood. San Francisco: City Lights Books. [Ilmestyi alunperin 1957]

Chun, Wendy Hui Kyoung. 2006. *Control and Freedom: Power and Paranoia in the Age of Fiber Optics*. Cambridge: MIT Press.

Cohen, William A. 2005. Introduction: Locating Filth. Teoksessa *Filth: Dirt, Disgust, and Modern Life*, toim. William A. Cohen & Ryan Johnson, vii–xxxviii. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Dahlqvist, Joel Powell & Vigilant, Lee Garth. 2004. Way Better Than Real: Manga Sex to Tentacle Hentai. Teoksessa *Net.seXXX: Readings of Sex, Pornography, and the Internet*, toim. Dennis D. Waskul, 91–103. New York: Peter Lang.

Dery, Mark. 2007. Paradise Lust: Pornotopia Meets the Culture Wars. Teoksessa *C’lickme: A Netporn Studies Reader*, toim. Katrien Jacobs & Marije Janssen & Matteo Pasquinelli, 125–148. Amsterdam: Institute of Network Cultures.

Dines, Gail & Thompson, Linda & Whisnant, Rebecca & with Boyle, Karen. 2010. Arresting Iages: Anti-Pornography Slide Shows, Activism and the Academy.” Teoksessa *Everyday Pornography*, toim. Karen Boyle, 17–33. London: Routledge.

Dworkin, Andrea. 1989. *Pornography; Men Possessing Women*. 2nd edition. New York: E. P. Dutton. [Ilmestyi alunperin 1979]

Haavio-Mannila, Elina & Kontula, Osmo. 2001. *Seksin trendit meillä ja naapureissa*. Helsinki: WSOY.

Jenks, Chris. 2003. *Transgression*. London: Routledge.

Jones, Steven. 2010. Horrorporn/Pornhorror: The Problematic Communities and Contexts of Online Shock Imagery. Teoksessa *Porn.com: Making Sense of Online Pornography*, toim. Feona Attwood, 123–137. New York: Peter Lang.

Kalha, Harri. 2007a. Pornografia halun ja torjunnan kulttuurissa. Teoksessa *Pornoakatemia!*, toim. Harri Kalha, 11–76. Turku: Eetos.

———. 2007b. Halu alennuksessa: Sigmund Freud ja matalan vetovoima. Teoksessa *Pornoakatemia!*, toim. Harri Kalha, 78–113. Turku: Eetos.

Kekki, Lasse. 2006. Pervolapsen häpeä ja toivo. Teoksessa *Seksuaalinen ruumis: Kulttuuritieteelliset lähestymistavat*, toim. Taina Kinnunen & Anne Puuronen, 127–142. Helsinki: Gaudeamus.

Kolnai, Aurel. 2004. *On Disgust*. Toim. ja käänt. Barry Smith & Carolyn Korsmeyer. Chicago: Open Court.

Kontula, Osmo. 2008. *Halu & intohimo: tietoa suomalaisesta seksistä*. Helsinki: Otava.

Kuhn, Annette. 1994. *The Power of the Image: Essays on Representation and Sexuality*. London: Routledge. [Ilmestyi alunperin 1985]

Langman, Lauren. 2004. Grotesque Degradation: Globalization, Carnivalization, and Cyberporn. Teoksessa *Net.seXXX: Readings of Sex, Pornography, and the Internet*, toim. Dennis D. Waskul, 193–216. New York: Peter Lang.

Laqueur, Thomas W. 2003. *Solitary Sex: A Cultural History of Masturbation*. New York: Zone Books.

Loftus, David. 2002. *Watching Sex: How Men Really Respond to Pornography*. New York: Thunder's Mouth Press.

Maddisson, Simon. 2009. "Choke on it, Bitch!": Porn Studies, Extreme Gonzo and the Mainstreaming of Hardcore. Teoksessa *Mainstreaming Sex: The Sexualization of Western Culture*, toim. Feona Attwood, 37–54. I.B Tauris, London.

Marcus, Steven. 1964. *The Other Victorians: A Study of Sexuality and Pornography in Mid-Nineteenth-Century England*. New York: Basic Books.

McKee, Alan, Albury, Katherine & Lumby, Catharine. 2008. *The Porn Report*. Melbourne: Melbourne University Press.

Menninghaus, Winfried 2003. *Disgust: Theory and History of a Strong Sensation*. Käänt. Howard Eiland ja Joel Golb. New York: State University of New York Press. [Ilmestyi alunperin 2002]

-
- Miller, William Ian. 1997. *The Anatomy of Disgust*. Cambridge: Harvard University Press.
- Munt, Sally. 2007. *Queer Attachments: The Cultural Politics of Shame*. Aldershot: Ashgate.
- Paasonen, Susanna. 2006. Email from Nancy Nutsucker: Representation and Gendered Address in Online Pornography. *European Journal of Cultural Studies* 9(4): 403–420.
- . 2010. Repetition and Hyperbole: The Gendered Choreographies of Heteroporn. Teoksessa *Everyday Pornographies*, toim. Karen Boyle, 63–76. London: Routledge.
- Paasonen, Susanna & Nikunen, Kaarina & Saarenmaa, Laura. 2007. Pornification and the Education of Desire. Teoksessa *Pornification: Sex and Sexuality in Media Culture*, toim. Susanna Paasonen & Kaarina Nikunen & Laura Saarenmaa, 1–22. Oxford: Berg.
- Probyn, Elspeth. 2005. *Blush: Faces of Shame*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Ross, Andrew. 1989. *No Respect: Intellectuals & Popular Culture*. New York: Routledge.
- Rubin, Gayle. 1989. Thinking Sex. Teoksessa *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*, toim. Carole S. Vance, 267–319. London: Pandora. [Ilmestyi alun perin 1984]
- Rydström, Jens. 2003. *Sinners and Citizens: Bestiality and Homosexuality in Sweden, 1880–1950*. Chicago: University of Chicago Press.
- Schindler, Stephan K. 1996. The Critic as Pornographer: Male Fantasies of Female Reading in Eighteenth-Century Germany. *Eighteenth Century Life* 20(3): 66–80.
- Tomkins, Silvan S. 1995. *Exploring Affect: The Selected Writings of Silvan S. Tomkins*. Toim. E. Virginia Demos. Cambridge: Cambridge University Press.
- Warner, Michael. 2000. *The Trouble with Normal: Sex, Politics, and the Ethics of Queer Life*. Cambridge: Harvard University Press. [Ilmestyi alun perin 1999]
- Williams, Linda. 1991. Film Bodies: Gender, Genre, and Excess. *Film Quarterly* 44(4): 2–13.